

TÜRKİYE - POLONYA STRATEJİK DİYALOĞU

“Düşünce Diplomasisi:
Yeni Dünya Yeni Ufuklar”

VİZYON BELGESİ (TASLAK)

Türkiye - Polonya Stratejik Diyalogu

“Düşünce Diplomasisi: Yeni Dünya Yeni Ufuklar”

(Türkiye - Polonya)

Dünyadaki temel trendlere bakıldığında “toprak ve makineyi” takiben “bilgi ve bilgiye dayalı ürünler” temelli yeni ekonomi çağında küresel rekabet “mikro-milliyetçilik”, “entegrasyon” ve “öngörülemezlik” üzerinden gelişmekte, hayatın ve devletin yeni doğasını belirleyen meydan okumaların; “kaynak ve paylaşım krizi”, “üretim-tüketim-büyüme” formülünün sürdürülemezliği, Çin kaldıracı ile “orta sınıfın tasfiyesi”, “enerji, su ve gıda güvensizliği”, hayatın her alanında “4. boyuta geçiş”, “işgücünde insan kaynağının tasfiyesi”, değişen devlet doğası ve beklenti yönetimi temelinde “sert güçten yumuşak ve akıllı güce geçiş” olduğu temel referanslar olarak şekillenmektedir.

Tüm bu temel parametreler içerisinde, teknolojideki dönüşümler; yapay zeka, sanal/artırılmış gerçeklik ve mobilite merkezli gelişerek tüm insan hayatını ve doğasını değiştirmeye adaydır. “Endüstri 4,0” ve “Toplum 5,0” kavramlarının dünyanın dönüşümünü endüstri ve toplum boyutları ile yönetmek açısından önemli başlıklar olduğu aşikârdır. Bir diğer etken de Çin’in dünya sahnesinde her geçen gün etkinleşmeye başlamasıyla oluşturduğu türbülanstır. Yeni İpek Yolu projesi “Kuşak ve Yol”; hem karadan hem denizden yüzden fazla ülkeyi ilgilendiren bir küresel entegrasyon projesi olarak şekillenmekte, iktisadi pastanın dağılımını kalıcı olarak değiştirmektedir. Orta sınıfı olmayan ülkelerde, otoriter rejimler ya da kaos, iki seçenek olarak önümüzde durmaktadır. Bölgesel ve küresel güvenlik anlamındaki iş bölümünün nasıl yapılacağı ve bedellerinin nasıl paylaşılacağı da önümüzdeki dönemin tartışma konuları olmaya adaydır.

Güvenlik üzerinden yeni ittifakların gelişmesi ise başat ülkelerin aldıkları risklerden ve inisiyatiflerden okunabilmektedir. Mülkiyet ve güç kavramlarının niteliği ile iş modeli tarihsel olarak değişmektedir. “Başarıda Başarısızlık” sendromu yaşayan AB’nin geleceğini; Brexit sonrası Batı’da yeniden canlanan kamplaşmanın sonuçları belirleyecektir. Tüm bu gelişmelerle birlikte, “Güvenliğin Ekosistemi”, hukukuyla birlikte değişmektedir. “Güvenlik - Demokrasi” ikilemini bundan sonra çok daha fazla yaşanacaktır. Çünkü orta sınıfı eriyen ve güvenlik eksenini sofistike bir zemine kayan ülkelerde demokrasinin yaşatılması zordur. “Güvenlik bize otoriter rejimler mi getirecek” sorusunun daha fazla tartışılması gerekmektedir.

Türkiye; 84 milyonluk nüfusu, gelişerek büyüyen ekonomisi ve Afro-Avrasya ana kıtası ortasındaki jeostratejik konumu ile öne çıkmaktadır. Avrupa, Karadeniz, Kafkaslar, Asya, Orta Doğu ve Afrika ülkeleri ile arasındaki tarihî, siyasi ve kültürel bağları, Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası alanda yükselen aktivitesi, NATO, AGIT ve CICA gibi örgütlerin önemli üyelerinden olması ve son dönemde geliştirdiği aktif dış politikası ile küresel platformda önemi gittikçe artan bir aktör hâline gelmiştir.

TÜRKİYE - POLONYA STRATEJİK DİYALOĞU

Polonya ise Avrasya geçiş yolları üzerindeki stratejik konumu, derin tarihî ve kültürel birikimi, 40 milyona yaklaşan nüfusu, dinamik ekonomisi, 624 milyar dolar dış ticaret hacmi; BM, NATO, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, OECD, vd. uluslararası kurum ve kuruluşlara üye olması ile Avrupa'nın en önemli ülkeleri arasında bulunmaktadır.

İlk kez 1414 yılında diplomatik ilişkilerin tesis edilmesiyle başlayan Osmanlı-Polonya ilişkileri, 600 yılı aşan bir geçmişe sahiptir. İlişkiler nadir savaş dönemleri dışında olumlu seyir izlemiş, samimi bir dostluk çerçevesi içinde kalmıştır. Polonya'nın 1989 sonrasında çok partili ve çoğulcu demokratik rejimi kabul etmesinin ardından Türkiye ile benzer vizyon benimsemesi, ikili siyasi ilişkilerin ilerlemesini mümkün kılmıştır.

İki ülkenin uluslararası ve bölgesel konulara benzer açılardan yaklaşması ve doğrudan çıkar çatışmasına yol açacak bir sorun bulunmaması, Polonya'nın 1999 yılında gerçekleşen NATO üyeliğinin Türkiye tarafından güçlü bir şekilde desteklenmesi, Polonya'nın da Türkiye'nin AB üyelik sürecine destek vermesi siyasi ilişkilerin olumlu bir çizgide ilerlemesine katkıda bulunmuştur. Karşılıklı üst düzey ziyaretlerin artması ve bu esnada "stratejik ortaklık" bildirisi imzalanması ilişkilerin stratejik ortaklık statüsüne yükseldiğini tescil etmiştir. Türkiye ile Polonya arasında Lozan Barış Konferansı sırasında 23 Temmuz 1923'te imzalanan Dostluk ve İşbirliği Antlaşması'nın 90. Yıldönümü 2013 yılında ve yine taraflar arasında diplomatik ilişkilerin tesisinin 600. yıldönümü ise ortak etkinliklerle 2014 yılında kutlanmıştır.

2013 yılında Türkiye'nin Polonya'ya ihracatı yaklaşık 2.000 milyar Dolar seviyesinde (bir önceki yılın aynı dönemine göre yaklaşık % 8 artış) gerçekleşmiş, Polonya'dan ithalatı ise yaklaşık 3.100 milyar Dolar seviyesinde (bir önceki yılın aynı dönemine göre yaklaşık % 5 azalış) olmuştur. İki ülke arasındaki ticaret hacmi 2013 yılında yaklaşık 5.200 milyar Dolar seviyesinde (bir önceki yılın aynı dönemine göre % 6 artış) gerçekleşmiştir.

Türkiye - Polonya ikili ticaretinde, 2019 yılında ticaret hacmi yaklaşık 6,053 milyar dolar, ticaret açığı ise Polonya aleyhine 0,864 milyar dolar olmuştur. Türkiye'nin Polonya'ya ihraç ettiği başlıca ürünler; otomobiller, karayolu taşıtları için parçalar, traktörler, toplu halde yolcu taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, buzdolapları, tekstil ürünleridir. Polonya'nın Türkiye'ye ihraç ettiği başlıca ürünler; karayolu taşıtları için parçalar, dizel ve yarı dizel motorlar, otomobiller ve sığır etidir. 2002-2019 yılları arasında; Türkiye'deki Polonya yatırımları 36 milyon dolar iken, Polonya'daki Türk yatırımları 80 milyon dolar olmuştur. Türkiye'yi ziyaret eden Polonyalı turist sayısı 2019 yılında 880.839'dur.

Polonya Türkiye'nin AB üyeliğine en güçlü desteği veren ülkelerden biridir. Polonya'yla bölgesel ve uluslararası birçok sorunun çözümünde benzer yaklaşımlar paylaşılmakta, bu sorunların çözümüne yönelik sürekli görüş alışverişinde bulunmaktadır. Türkiye'nin en önemli müttefiklerinden biri olan Polonya ile ilişkilerinin unsurları arasında, artan yıllık ticaret hacmi, Türkiye'nin AB üyelik süreci ve turizm sayılabilir.

TÜRKİYE - POLONYA STRATEJİK DİYALOĞU

İkili plandaki yoğun ve kurumsal ilişkilere ek olarak NATO, AGİT, Avrupa Konseyi gibi Avrupa'nın savunma ve siyasi yapılanmalarında da Polonya Türkiye'nin en önemli ortakları arasında yer almaktadır. Demokrasi, laiklik, Dünya Ticaret Örgütü üyeliği ve kalkınmacı ekonomilere sahip olmaları iki ülkenin ortak özellikleridir.

Mevcut ilişkilerin düzeyi ve geleceğe dair iyimser açıklamalara rağmen, Polonya - Türkiye ilişkileri potansiyelin oldukça altındadır. Her iki ülkenin de dünya da hızlı büyüyen ekonomiler arasında buldukları göz önüne alındığında iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin gerçekçi ve kalıcı bir zeminde çok daha iyi düzeylere taşınabileceği ortadadır. Bu çerçevede, Polonya Türkiye'nin AB üyeliği sürecinde Türkiye ile ilgili basamaklıp düşüncelerin ve önyargıların değiştirilmesi noktasında daha güçlü bir destek sağlayabilir.

Kuzey Afrika ve Orta Doğu ülkelerinde Türkiye ve Polonya ortak çıkarları için son derece uygun politikalar geliştirebilir ve etkinlikler gerçekleştirebilirler. Türkiye'nin bölgesel ve küresel düzeyde artan etkinliği yanında Polonya'nın Orta ve Doğu Avrupa'daki öncü rolü sayesinde AB içinde giderek daha etkin hale gelmesi iki ülke ilişkilerinin potansiyeli açısından dikkate alınmalıdır. Enerji ve yatırım alanlarında da gittikçe artan iş birliği potansiyeli mevcuttur.

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle ivme kazanan küreselleşmeyle gelen temel eğilim, ülkelerin tek başlarına değil belirli bölgesel iş birlikleri ve bölge-ötesi ortaklıklar vasıtasıyla kalkınması yönündedir. Ülkeler artık ekonomik, siyasi, kültürel bakımdan diyalog ve iş birliğine dayalı açık bir yapıya doğru yönelmekte, uyum sağlayamayanlar ise ciddi istikrarsızlıklar yaşamaktadır. İki ülkenin, bölgesel meselelere çözüm bulunması hususunda işbirliği içinde çalışmalarına duyulan ihtiyaç da derinden hissedilmektedir. Çok boyutlu şekillenen dünya güç sistematığı içerisinde Türkiye - Polonya ilişkilerinin ideal bir noktaya taşınabilmesi için, yalnızca siyasi ve stratejik temelli değil, her parametrede karşılıklı derinlik oluşturacak bir yapıya doğru yönelmesi gerekir. Tarih; iki ülkeye karşılıklı bağımlılığı derinleştirecek stratejik fırsatlar sunmaktadır. Bu bağlamda sektör temsilcilerini stratejik boyutu da kapsayan bir yaklaşımla bir araya getirecek olan **Türkiye - Polonya Stratejik Diyalogu** önemli bir işlev görecektir.

Ana Tema

Düşünce Diplomasisi: Yeni Dünya Yeni Ufuklar

Alt Temalar

Yeni Dengeler Yeni Ekonomi

Türkiye - Polonya Ekonomik İlişkileri: Fırsatlar ve Engeller

Enerji Politikaları: Jeopolitik ve Güvenlik İşbirliği

TÜRKİYE - POLONYA STRATEJİK DİYALOĞU

Teknolojik İşbirliği, Akademik ve Kültürel İşbirliği

Sosyal, Ekonomik ve Politik Gelişmeler

Türkiye'nin AB Üyelik Süreci ve Türkiye - Polonya İlişkileri

Orta Doğu, Afrika, Orta Asya Ülkeleri Bağlamında İş Birliği Perspektifleri

ABD ve Yeni Ortaklarla İlişkiler: Bölgesel Stratejiler

Öncelikli Sektörler

Kamu Diplomasisi Eğitim ve Dil

Kültür ve Turizm

İnşaat, Müteahhitlik ve Altyapı

Sağlık ve Sağlık Turizmi

Enerji, Petrokimya ve Yatırımlar

Lojistik, Ulaştırma ve Haberleşme

Bankacılık ve Finans (Stratejik Yatırım Fonu)

Ekonomi ve Ticaret

Medya ve İletişim

Bilim ve Teknoloji

Marka Şehirler ve Çevre

Savunma ve Uzay Sanayii

ÇALIŞMA VE ETKİNLİKLER (TASLAK)

Yöntem

Tümevarım, Katılımcılık ve Ekonomik Derinleşme

Türkiye - Polonya Akil Kişiler Kurulu Toplantıları/Çalışmaları

Kapasite ve Ekosistem Envanteri Oluşturulması

Araştırma Projeleri ve Raporlarının Hazırlanması

Pro-aktif Politika Önerileri Geliştirilmesi

TÜRKİYE - POLONYA STRATEJİK DİYALOĞU

Yuvarlak Masa Toplantıları/Çalıştayları

Çok Taraflı Çalıştaylar/Çalışmalar

Sektör Çalıştayları/Etkinlikleri

Uygulamalı İnteraktif Modellemeler

Stratejik Raporlar

Sektör çalışmalarının iki ülke karar alıcıları, özel sektörü, medyası ve kamuoyu için stratejik raporlar olarak yayımlanması. Literatür ve hafıza desteği sağlanması.

Medya Konferansları

Diğer Akademik Çalışmalar

Stratejik Rapor, Kitap, Makale, Tez vb. Akademik Çalışmalar